

TEROR VERZUS TERORISTICKÝ ÚTOK

prof. JUDr. Eduard Burda, PhD.

Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave
Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky
eduard.burda@flaw.uniba.sk

Teror verzus teroristický útok

Vedecký článok Teror verzus teroristický útok komparuje skutkové podstaty trestného činu teroru podľa § 313 a 314 Trestného zákona s trestným činom teroristického útoku podľa § 419 Trestného zákona. Využíva tiež metódu historickej komparácie, pretože pre vedecké závery bolo nevyhnutné objasniť ako vývoj trestného činu teroru začínajúc rokom 1956, tak trestného činu teroristického útoku začínajúc rokom 2002. Potvrdila sa základná vedecká hypotéza, že situácie pokryté trestným činom teroru plne pokrýva (pohlcuje) aj trestný čin teroristického útoku. Trestný čin teroru podľa § 313 aj 314 TZ sa nebude nikdy aplikovať, pretože prednosť bude mať trestný čin teroristického útoku podľa § 419 TZ, a teda je trestný čin teroru v aktuálnom znení obsolentným trestným činom.

Terror versus Terrorist Attack

The scientific article Terror versus Terrorist Attack compares the constituent elements of the criminal offence of terror under Sections 313 and 314 of the Criminal Code with the criminal offence of a terrorist attack under Section 419 of the Criminal Code. It also employs the method of historical comparison, as it was necessary for the scientific conclusions to elucidate the development of the criminal offence of terror beginning in 1956, as well as the development of the criminal offence of a terrorist attack beginning in 2002. The core scientific hypothesis was confirmed: the situations encompassed by the criminal offence of terror are fully covered (absorbed) by the criminal offence of a terrorist attack. The offence of terror under Sections 313 and 314 of the Criminal Code will never be applied in practice, as precedence will always be given to the offence of a terrorist attack under Section 419 of the Criminal Code. Consequently, in its current wording, the offence of terror constitutes an obsolete criminal offence.

Kľúčové slová: teror, teroristický útok, terorizmus

Keywords: terror, terrorist attack, terrorism

<https://doi.org/10.46282/afi.2025.2.03>

Úvod

V podmienkach Slovenskej republiky sa nestáva často, že by sa udial trestný čin, ktorý by bolo možné charakterizovať ako trestný čin teroristického útoku alebo trestný čin teroru. Po pravde, od účinnosti aktuálneho zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“ alebo „TZ“) nebol za tieto trestné činy (teroristický útok sa do roku 2009 nazýval terorizmus a do roku 2018 terorizmus a niektoré formy účasti na terorizme) odsúdený jediný páchateľ. Napriek tomu sa dva teroristické útoky udiali, konkrétne mám na mysli nenávisťne motivovaný útok na LGBT komunitu, ktorý sa odohral dňa 12. októbra 2022 na Zámockej ulici v Bratislave pred kaviarňou Tepláreň, pri ktorom zomreli dvaja ľudia a atentát na predsedu vlády Slovenskej republiky Roberta Fica, ktorý sa odohral dňa 15. mája 2024 v Handlovej. Kým v prvom prípade nemohol byť páchateľ trestne stíhaný, pretože krátko po útoku spáchal samovraždu, v prípade atentátu na Roberta Fica trestné konanie stále prebieha a obžalovaný bol zatiaľ súdom prvého stupňa, teda neprávoplatne, odsúdený za teroristický útok.

Práve v prípade atentátu na premiéra sa do popredia dostali otázky právnej kvalifikácie tohto skutku a poukázali aj na problém konkurencie medzi trestnými činmi teroru a teroristického útoku. Tieto dva trestné činy sa do predchodcov súčasného trestného zákona dostali v rozličných obdobiach, za výrazne rozdielnych spoločenských pomerov (teror v druhej polovici päťdesiatych rokov dvadsiateho storočia, krátko po uvoľnení pomerov spôsobenej destalinizáciou štátov komunistického bloku, terorizmus začiatkom dvadsiateho prvého storočia po lietadlových útokoch z 11. septembra 2001 v USA) a keďže ich praktické uplatnenie v Slovenskej republike je fakticky veľmi obmedzené, ich vzájomnými vzťahmi sa veľmi nikto nezaoberal. Cieľom tohto článku je vymedziť vzťahy medzi trestným činom teroru a trestným činom teroristického útoku, a to aj v kontexte ich historického vývoja

a určiť, v ktorých situáciách má ktorý z nich aplikačnú prednosť. Základná vedecká hypotéza, ktorú budem overovať, znie, že situácie pokryté trestným činom teroru plne pokrýva (pohlcuje) aj trestný čin teroristického útoku.

1 Teror a jeho historický vývoj

Trestný čin teroru bol prijatý do zákona č. 86/1950 Zb. Trestný zákon jeho novelou, zákonom č. 63/1956 Zb. ktorým sa mení a dopĺňa trestný zákon č. 86/1950 Zb. Išlo o novelu Trestného zákona prijatú v čase destalinizácie štátov bývalého komunistického bloku. Dňa 25. februára 1956 na konci 20. zjazdu Komunistickej strany Sovietskeho zväzu generálny tajomník tejto strany Nikita Chruščov podrobil ostrej kritike éru vlády Josifa Vissarionoviča Stalina¹ a následne v Sovietskom zväze a jeho satelitoch, kam patrilo aj Československo, prišlo k určitému spoločenskému a právnomu uvoľneniu pomerov, ktorého následkom bola v rovine trestného práva v Československu práve spomínaná novela Trestného zákona, ktorá v zásade znižovala represiu a presmerovávala Trestné právo z jeho prioritne represívnej funkcie na funkciu retribučnú. Táto novela najmä zrušila obligatornosť trestu smrti, ktorý bol obligatorný pri niektorých skutkových podstatách, zrušila doživotný trest odňatia slobody a nahradila ho trestom odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov a tiež zrušila obligatornosť niektorých ďalších tvrdo represívnych opatrení ako bola napríklad povinnosť prepadnutia majetku či vylúčenie podmieneného odsúdenia.

Práve táto novela trestného zákona zaviedla aj trestný čin teroru, ktorý nahradil dovtedajšie trestné činy vražda na ústavnom činiteľovi podľa § 104, ublíženie ústavnému činiteľovi na zdraví podľa § 105 a 106, společenie na útok na ústavného činiteľa podľa § 107 a násilie na ústavnom činiteľovi podľa § 108. Pritom vražda na ústavnom činiteľovi podľa § 104 a ublíženie ústavnému činiteľovi na zdraví podľa § 105 sa vzťahovali z hľadiska ochrany na prezidenta republiky alebo jeho námestníka bez ohľadu na to, či útok bol v súvislosti s ich postavením alebo funkciou alebo nie (teda napr. o vraždu na ústavnom činiteľovi by išlo aj v prípade vraždy prezidenta, pretože si páchatel myslí, že ho s prezidentom podvádza páchatelova žena) a tiež na člena vlády, zboru

¹ K tomu bližšie pozri napr. popularizačný článok: *Před 60 lety Chruščov šokoval delegáty i svět odbožštěním Stalina*. [online]. 25-02-2016 [cit. 01-12-2025]. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/pred-60-lety-chruscov-sokoval-delegaty-i-svet-odbozstenim-stalina-118790>

povereníkov alebo predsedníctva zákonodarného zboru pri výkone jeho právomoci alebo pre tento výkon alebo vôbec pre jeho činnosť v politickom živote (teda v prípade týchto ústavných činiteľov musel byť cieľ činu postihnúť ho za výkon právomoci alebo pre jeho činnosť v politickom živote, takže ak páchatel napr. strieľal na člena vlády, pretože ho podozrieval, že mu chodí za manželkou, nebol by to tento trestný čin). Ublíženie ústavnému činiteľovi na zdraví podľa § 106 sa vzťahovalo z hľadiska ochrany na člena zákonodarného zboru pri výkone jeho právomoci alebo pre tento výkon alebo vôbec pre jeho činnosť v politickom živote.

Naproti tomu novozriadený trestný čin teroru podľa § 80a poskytoval ochranu všetkým ľuďom vrátane ústavných činiteľov, aj keď ich osobitne v žiadne skutkovej podstate nespomínal. Jeho podstata spočívala podľa základnej skutkovej podstaty v § 90a ods. 1 z hľadiska objektívnej stránky v ublížení niekomu na zdraví alebo spôsobení citeľnej škody na majetku alebo inej ťažkej ujmy alebo v pokuse o taký čin. Subjektívna stránka pritom okrem úmyselného zavinenia vyžadovala obligatórny cieľ definovaný nasledovne: *„v úmysle odstrániť niekoho od aktívnej účasti na budovaní ľudovodemokratickej republiky alebo mu takú činnosť znemožniť.“* V druhom a treťom odseku tento trestný čin obsahoval kvalifikované skutkové podstaty, ktoré okrem iného obsahovali aj spáchanie takého činu v úmysle spôsobiť ťažkú ujmu na zdraví, v úmysle spôsobiť smrť alebo ak takým činom je spôsobená smrť. Štvrtý odsek obsahoval subsidiárnu základnú skutkovú podstatu postihujúcu spolčenie na takéto činy. A základnú skutkovú podstatu piateho odseku tiež možno k ostatným skutkovým podstatám tohto trestného činu charakterizovať ako subsidiárnu a spočívala v tom, že: *„Kto niekomu v úmysle odstrániť ho od aktívnej účasti na budovaní ľudovodemokratickej republiky alebo mu takú činnosť znemožniť vyhráža, že jemu alebo blízkej osobe spôsobí smrť, ublíženie na zdraví, citeľnú škodu na majetku alebo inú ťažkú ujmu, potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov.“*

Konštrukciu trestného činu teroru tak ako ho poznáme dnes, priniesol až zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon, aj keď samozrejme s odlišnosťami spôsobenými vtedajším štátnym zriadením prejavujúcimi sa v tom, že tento trestný čin zo subjektívnej stránky vyžadoval okrem úmyselného zavinenia aj obligatórny cieľ *„v úmysle poškodiť socialistické spoločenské a štátne zriadenie republiky“* a to v rámci ustanovenia § 93, ktorý znel: *„Kto v úmysle poškodiť socialistické spoločenské a štátne zriadenie republiky iného úmyselne usmrtí alebo sa o to pokúsi,*

potresce sa odňatím slobody na dvanásť až pätnásť rokov alebo trestom smrti.“

Naproti tomu ďalšie ustanovenie trestného činu teroru podľa § 94 vyžadovalo obligatórny cieľ „v úmysle odstrašiť iného od aktívnej účasti na plnení úloh socialistickej spoločnosti alebo mu takú činnosť znemožniť“, pričom celá základná skutková podstata podľa § 94 ods. 1 znela: „Kto v úmysle odstrašiť iného od aktívnej účasti na plnení úloh socialistickej spoločnosti alebo mu takú činnosť znemožniť niekomu ublíži na zdraví, spôsobí škodu alebo inú závažnú ujmu alebo sa o to pokúsi, potresce sa odňatím slobody na tri roky až desať rokov.“

Už z dôvodovej správy k trestnému činu teroru vyplýva, že úmyslom zákonodarcu bolo týmito ustanoveniami, najmä § 93 bojovať proti terorizmu, citujem z dôvodovej správy: „Zmyslom ustanovenia o terore (§ 93 a 94) je ochrana životov a zdravia občanov, prípadne aj ich majetku proti útokom s teroristickým cieľom odstrašiť ich od plnenia úloh socialistickej spoločnosti.“²

Aj keď objektom trestných činov proti republike bola vždy ochrana zriadenia a ďalších aspektov štátnosti v tomto prípade Československej socialistickej republiky, dobový výklad pri trestnom čine teroru sa snažil preklenúť fakt, že obdobné záujmy iných štátov československým trestným zákonom chránené neboli. Dobový komentár k tomu totiž uvádza: „Úmysel poškodiť socialistické spoločenské a štátne zriadenie republiky môže spočívať v úsilí odstrašovať funkcionárov od plnenia ich povinností alebo im takú činnosť znemožniť, môže však sledovať aj poškodenie dobrého mena republiky, napr. útokmi na cudzinca, na predstaviteľa alebo zástupcu iných štátov, národností alebo rás, alebo môže byť zameraný na vytvorenie pocitu neistoty a strachu a podobne.“³ Ani tento dobový výklad však nedokázal, aby sa trestný čin teroru vzťahoval aj na také situácie, kedy by k útokom na predstaviteľa cudzieho štátu prišlo mimo územia nášho štátu a nebol by do toho zapojený náš občan, pretože potom by nemohlo prísť k poškodeniu dobrého mena republiky, čo by z dnešného uhla pohľadu cez koncept právneho štátu znamenalo, že ak by sme v Trestnom zákone mali iba takto koncipovaný trestný čin, teoreticky by sme nemohli do cudziny vydávať osoby dopustiace sa teroru v cudzom štáte, pretože záujmy tohto štátu samé osebe jednoducho náš trestný čin teroru nechráni (a na vydanie do cudziny je potrebné, aby skutok bol trestný nielen podľa

² Dôvodová správa k zákonu č. 140/1961 Zb. Trestný zákon citovaná z MATYS, K. et al. *Trestný zákon. Komentár*. 2. diel. Bratislava: Obzor, 1979, s. 515.

³ MATYS, K. a kol. *Trestný zákon. Komentár*. 2. diel. Bratislava: Obzor, 1979, s. 516.

cudzieho ale aj podľa nášho práva (samozrejme dalo by sa uvažovať o vydaní prostredníctvom trestnosti za trestný čin vraždy).

Demokratizácia práva po roku 1989 priniesla aj novelu Trestného zákona, zákon č. 175/1990 Zb. ktorým sa mení a dopĺňa Trestný zákon, ktorý pochopiteľne upravil aj trestný čin teroru. Zatiaľ čo v § 93 išlo iba o nevyhnutnú reakciu na zmenu pomerov, keď sa pojem „*socialistické spoločenské a štátne zriadenie*“ nahradil pojmom „*ústavné zriadenie*“, § 94 sa úplne vypustil a pridal sa nový § 93a, ktorého ods. 1 znel nasledovne: „*Kto sa zmocní rukojemníka a hrozí, že ho usmrtí alebo že mu spôsobí ujmu na zdraví alebo inú ujmu, s cieľom vynútiť si splnenie podmienok poškodzujúcich ústavné zriadenie republiky, potrestá sa odňatím slobody na tri roky až desať rokov.*“

Na takto sformovanú právnu úpravu už iba nadviazala rekodifikácia trestného zákona, zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (ďalej len „Trestný zákon“ alebo „TZ“), ktorý upravil trestný čin teroru v § 313 a 314 a to v VII. Hlave osobitnej časti Trestného zákona nazvanej „Trestné činy proti republike“, v druhom diely „Trestné činy proti základom republiky“.

Ustanovenie § 313 TZ znie: „*Kto v úmysle poškodiť ústavné zriadenie Slovenskej republiky iného úmyselne usmrtí alebo sa o to pokúsi, potrestá sa odňatím slobody na dvadsať rokov až dvadsaťpäť rokov alebo trestom odňatia slobody na doživotie.*“

Ustanovenie § 314 ods. 1 TZ znie: „*Kto sa zmocní rukojemníka a hrozí, že ho usmrtí alebo že mu spôsobí ujmu na zdraví alebo inú ujmu s cieľom vynútiť si splnenie podmienok poškodzujúcich ústavné zriadenie Slovenskej republiky, potrestá sa odňatím slobody na sedem rokov až dvanásť rokov.*“

2 Teroristický útok a jeho historický vývoj

Na medzinárodnej scéne vždy boli a do značnej miery naďalej pretrvávajú rôzne postoje k tomu, čo je terorizmus a čo sú iné, pre niekoho legitímne prostriedky dosahovania cieľov ako napríklad národnooslobodzovacie hnutie revolúcia. Trestnoprávne definície terorizmu boli preto dlho len čiastkové, ako napríklad u nás definícia cez trestný čin teroru, a často sa nepostihoval terorizmus ako samostatný trestný čin.

„Ktorá definícia terorizmu je správna? Všeobecne vzaté, dobrá definícia zložitého problému je tá, s ktorou môže súhlasiť väčšina. Rozsiahla akademická definícia môže byť natoľko podrobná, že sa prakticky nedá použiť. Všeobecne odsúhlasená definícia môže prispieť

vládam k jednoznačnému stanoveniu, čo je medzinárodný terorizmus tým, že stanoví univerzálne štandardy, ktoré pomôžu obmedziť rozdiely národnými právnymi kódexmi. Podobné zákonné definície už existujú pre iné kontroverzné akty, napríklad pre vojnové zločiny. V tejto oblasti už dávno panuje medzinárodná zhoda o tom, čo je treba za vojnové zločiny považovať. Rozbor, ako dohody vznikli a čím je definovaný vojnový zločin, nám pomôže stanoviť model pre medzinárodnú spoluprácu proti teroristom.“⁴

Kým do Trestného zákona nebol včlenený trestný čin teroristického útoku (terorizmu), slovenský Trestný zákon prakticky nechránil záujmy iných štátov na ochrane ich ústavného zriadenia, obranyschopnosti a bezpečnosti. Uvedené jasne vyplýva z dlhodobu všeobecne akceptovaného vymedzenia druhového objektu Trestného zákona, v rámci ktorého sa zvyklo uvádzať, že Trestný zákon chráni práva a oprávnené záujmy fyzických a právnických osôb, oprávnené záujmy spoločnosti a ústavné a hospodárske zriadenie Slovenskej republiky. Na ústavné zriadenie a ďalšie záujmy na obranyschopnosti a bezpečnosti iných štátov sa zabúdalo.

Po 11. septembri 2001 si svet uvedomil, akú veľkú hrozbu a aké veľké škody dokáže napáchať terorizmus. A uvedomil si, že nakoľko je terorizmus medzinárodný fenomén, vo svojich trestných zákonoch nemôže chrániť iba záujmy vlastného štátu, ale musí začať chrániť aj záujmy iných štátov.

Do vtedajšieho trestného zákona, zákona č. 140/1961 Trestný zákon bol zákonom č. 421/2002 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov hneď za trestný čin teroru vložený trestný čin terorizmu a to do § 94, pričom jeho základná skutková podstata v ods. 1 znela nasledovne: „*Kto v úmysle vážne zastrašiť obyvateľstvo, vážne destabilizovať alebo zničiť ústavné, politické, hospodárske alebo spoločenské usporiadanie krajiny alebo medzinárodnej organizácie, alebo donútiť vládu krajiny alebo medzinárodnú organizáciu, aby niečo konala alebo sa zdržala konania, hrozí spáchaním alebo spácha úmyselne obzvlášť závažný trestný čin (§ 41 ods. 2) ohrozujúci život, zdravie ľudí alebo majetok, potresce sa odňatím slobody na dvanásť rokov až pätnásť rokov alebo výnimočným trestom a prepadnutím majetku.*“ Táto skutková podstata bola ešte upravená ďalšou novelou a to zákonom č. 403/2004 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze a o zmene a doplnení niektorých zákonov:

⁴ REHÁK, M. *Medzinárodný terorizmus a jeho trestnoprávny postih*. Dizertačná práca. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2010, s. 25.

„V § 94 ods. 1 sa za slová „zdravie ľudí“ vkladá čiarka a slová „ich osobnú slobodu“ a za slová „alebo majetok“ sa vkladajú slová „alebo neoprávnené vyrobí, získa, vlastní, drží, prepravuje, dodáva alebo inak používa výbušné, jadrové, biologické alebo chemické zbrane, alebo uskutočňuje nedovolený výskum a vývoj takých zbraní alebo zbraní zakázaných zákonom alebo medzinárodnou zmluvou“.

V podobnom znení bol terorizmus vyjadrený v § 419 rekodifikovaného Trestného zákona z roku 2005, akurát bol odlúčený od trestného činu teroru, ktorý ostal medzi trestnými činmi proti republike a bol zaradený do XII. Hlavy osobitnej časti TZ medzi trestné činy proti mieru, proti ľudskosti a trestné činy vojnové. Zákon č. 257/2009 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov premenoval XII. Hlavu Osobitnej časti TZ na „Trestné činy proti mieru, proti ľudskosti, trestné činy terorizmu, extrémizmu a trestné činy vojnové“.

Prvé výrazné prepracovanie trestného činu terorizmu priniesol zákon č. 576/2009 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov, ktorý tento trestný čin v § 419 nazval terorizmus a niektoré formy účasti na terorizme. Základná skutková podstata v odseku 1 sa do značnej miery ponášala na dnešné znenie trestného činu teroristického útoku podľa § 419 TZ a nakoľko bola značne rozsiahla, nebudem ju na tomto mieste bližšie uvádzať. Jej základným rozdielom oproti súčasnosti je značná neprehľadnosť pojmov a členenie na písmená, ktoré miešali objektívnu a subjektívnu stránku trestného činu. Preto je z hľadiska prehľadnosti súčasné znenie teroristického útoku podľa § 419 TZ určite skvalitnením právnej úpravy. V ďalších odsekoch potom pribudla trestnosť niektorých foriem účasti na terorizme ako boli financovanie terorizmu, jeho podnecovanie, plánovanie či pomoc pri ňom atď.

Aktuálna koncepcia trestnoprávneho postihu terorizmu upravená v Trestnom zákone je daná zákonom č. 161/2018 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý v § 140b TZ definoval trestné činy terorizmu a § 419 TZ pretransformoval na trestný čin pod názvom teroristický útok. Niektoré formy účasti na terorizme podľa dovtedajšej úpravy dostali tri samostatné paragrafy 419b až 419d TZ.

Aktuálne ustanovenie § 140b TZ znie: *„Trestné činy terorizmu sú trestný čin založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny*

podľa § 297, trestný čin teroru podľa § 313 a 314, trestný čin teroristického útoku podľa § 419, trestný čin niektorých foriem účasti na terorizme podľa § 419b, trestný čin financovania terorizmu podľa § 419c, trestný čin cestovania na účel terorizmu podľa § 419d a zločin spáchaný z osobitného motívu podľa § 140 písm. d). “

Aktuálne znenie trestného činu teroristického útoku podľa § 419 ods. 1 TZ znie:

„Kto v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť štátu, narušiť alebo zničiť základnú politickú, hospodársku alebo spoločenskú štruktúru štátu alebo medzinárodnej organizácie, závažným spôsobom zastrašiť obyvateľstvo alebo donútiť vládu štátu alebo iný orgán verejnej moci alebo medzinárodnej organizácie, aby niečo konala, opomenula alebo strpela

- a) hrozí spáchaním útoku alebo spácha útok ohrozujúci život, zdravie človeka alebo jeho osobnú slobodu,*
- b) zničí, znefunkční alebo poškodí verejné zariadenie, dopravný systém, telekomunikačný systém, informačný systém, vrátane závažného bránenia vo fungovaní informačného systému alebo prerušenia fungovania informačného systému, pevnú plošinu na podmorskej plytčine, energetické zariadenie, vodárenské zariadenie, zdravotnícke zariadenie alebo iné dôležité zariadenie, verejné priestranstvo alebo majetok, alebo takým konaním hrozí,*
- c) naruší, znefunkční alebo preruší dodávku vody, elektrickej energie alebo iného základného prírodného zdroja s cieľom vydať ľudí do nebezpečenstva smrti alebo ťažkej ujmy na zdraví alebo cudzí majetok do nebezpečenstva škody veľkého rozsahu, alebo takým konaním hrozí,*
- d) zmocní sa lietadla, lode, iného prostriedku osobnej dopravy alebo nákladnej dopravy alebo pevnej plošiny na podmorskej plytčine, alebo nad takým dopravným prostriedkom alebo pevnou plošinou vykonáva kontrolu, alebo zničí alebo vážne poškodí navigačné zariadenie alebo zasahuje do jeho prevádzky, alebo oznámi nepravdivú informáciu, čím ohrozí život alebo zdravie ľudí, bezpečnosť takého dopravného prostriedku, alebo vydá cudzí majetok do nebezpečenstva škody veľkého rozsahu, alebo takým konaním hrozí,*

- e) *požaduje, vyrobí, získa, prechováva, vlastní, drží, dovezie, vyvezie, prevezie, dá prepraviť, dodá alebo inak použije výbušninu, jadrový materiál, rádioaktívnu látku, chemickú látku, biologický agens alebo toxín, strelnú zbraň, jadrovú zbraň, rádiologickú zbraň, biologickú zbraň, chemickú zbraň alebo inú zbraň, bojový prostriedok alebo materiál obdobnej povahy, alebo robí výskum a vývoj jadrovej zbrane, biologickej zbrane, chemickej zbrane alebo inej zbrane alebo bojového prostriedku alebo výbušniny, alebo zariadenia na výrobu, úpravu, skladovanie alebo použitie jadrových materiálov, rádioaktívnych látok, chemických látok alebo biologických agensov a toxínov, alebo takým konaním hrozí, alebo*
- f) *vydá ľudí do nebezpečenstva smrti alebo ťažkej ujmy na zdraví, alebo cudzí majetok do nebezpečenstva škody veľkého rozsahu tým, že spôsobí požiar alebo povodeň alebo škodlivý účinok výbušnín, plynu, elektriny alebo iných podobne nebezpečných látok alebo síl alebo sa dopustí iného podobne nebezpečného konania, alebo také nebezpečenstvo zvýši alebo sťaží jeho odvrátenie alebo zmiernenie, alebo takým konaním hrozí,*

potrestá sa odňatím slobody na dvadsať rokov až dvadsaťpäť rokov alebo trestom odňatia slobody na doživotie.“

3 Komparácia znakov skutkových podstat teroru a terorizmu

Objektom trestného činu teroru podľa § 313 TZ „...je spoločenský záujem na ústavnom zriadení SR a na ochrane ľudského života.“⁵ V prípade teroru podľa § 314 TZ je to spoločenský záujem na ústavnom zriadení Slovenskej republiky, sloboda pohybu a sloboda rozhodovania. „Ústavným zriadením sa rozumie ústavným poriadkom stanovené usporiadanie štátnych orgánov, orgánov samosprávy a politických organizácií, ich vzájomné vzťahy a pravidlá fungovania.“⁶ Objektom pri tom nie je len existencia týchto inštitúcií a ústavné zriadenie ako celok, ale aj skutočné fungovanie týchto inštitúcií a zariadenia ako celku, čo

⁵ ČENTÉŠ, J. a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Žilina: Eurokódex, 2013, s. 618.

⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 2. díl (§140 - §421)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3062 a 3603.

znamená, že útok trestným činom teroru nemusí byť vykonaný iba s cieľom zmeniť ústavné zriadenie či zmeniť jednotlivé inštitúcie, ale stačí uzrovanie s tým, že naruší výkon jednotlivých inštitúcií, jednotlivých funkcionárov (napr. atentát na prezidenta preto, že je to prezident, ktorého páchatel nemá rád ako politika je trestným činom teroru, aj keby páchatel tvrdil, že jemu nešlo o poškodenie ústavného zriadenia ale skôr o jeho záchranu – je to preto teror, lebo ak by bol takýto atentát čo len čiastočne úspešný a vyradil by prezidenta z jeho činnosti, naruší to jeho výkon vo funkcii a tým poškodí ústavné zriadenie).

V prípade objektu trestného činu teroristického útoku podľa § 419 TZ „ustanovenie poskytuje ochranu pred poškodením ktorejkoľvek krajiny alebo viacerých krajín, ktoré môže spočívať v útokoch ohrozujúcich život, zdravie alebo majetok. Objektom trestného činu je ústavné, politické, hospodárske, spoločenské zriadenie štátu (spoločenské zriadenie v najširšom význame), ale môže byť ním aj chod medzinárodných organizácií, životy a zdravie, ako aj osobná sloboda ľudí a pod. Ako ďalší objekt trestnej činnosti je slobodná činnosť štátu, právnických a fyzických osôb, a to bez nátlaku zo strany páchatela.“⁷

Z porovnania objektov trestného činu teroru podľa § 313 a 314 TZ a trestného činu teroristického útoku podľa § 419 TZ vyplýva, že trestný čin teroristického útoku má podstatne širší objekt ako trestný čin teroru, pričom zahŕňa aj ústavné zriadenie Slovenskej republiky a iných štátov a medzinárodných organizácií, ako aj život, zdravie a osobnú slobodu ľudí. Inak povedané, objekt trestného činu teroru je celý podmnožinou oveľa širšieho koncipovaného objektu trestného činu teroristického útoku.

Objektívna stránka trestného činu teroru podľa § 313 TZ spočíva v usmrtení iného alebo v pokuse o usmrtenie iného. Objektívna stránka teroru podľa § 314 spočíva v zmocnení sa rukojemníka a hrození, že ho usmrtí alebo že mu spôsobí ujmu na zdraví alebo inú ujmu.

Naproti tomu, objektívna stránka teroristického útoku je značne rozsiahla, ale tá jej časť, ktorá obsahovo zodpovedá teroru a to aj podľa § 313 TZ aj § 314 TZ, je obsiahnutá v § 419 ods. 1 písm. a) TZ a znie: *„hrozí spáchaním útoku alebo spácha útok ohrozujúci život, zdravie človeka alebo jeho osobnú slobodu“*. Každé usmrtenie iného v rámci trestného činu teroru totiž zodpovedá spáchaniu útoku ohrozujúceho život, zdravie človeka v rámci teroristického útoku. Je síce pravda, že pri trestnom čine teroru na dokonaný trestný čin postačuje aj pokus

⁷ ČENTÉŠ, J. a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Žilina: Eurokódex, 2013, s. 811.

usmrtenia iného, ak však tento pokus zároveň má pôsobiť ako hrozba na iných ľudí (napr. páchateľ sa zmocní prezidenta, drží mu pri hlave pištoľ a vraví, že teraz ho pred televíznymi kamerami popraví), alebo (bez pokusu) čo aj len prípadné vyjadrenie, že niekto bude usmrtený pôsobí na iné osoby než je páchateľ (napr. páchateľ pošle list, v ktorom tvrdí, že zabije prezidenta), je to zároveň hrozenie spáchaním útoku ohrozujúceho život, zdravie človeka v rámci teroristického útoku. Jedine pokus usmrtiť iného, ktorým sa zároveň nepôsobí na iných ľudí tak bude dokonaným trestným činom teroru ale nebude dokonaným trestným činom teroristického útoku, bude však pokusom o teroristický útok, ktorý je trestný podľa rovnakej skutkovej podstaty ako dokonaný trestný čin.

V prípade trestného činu teroru podľa § 314 TZ zmocnenie rukojemníka a hrozba, že ho usmrtí alebo že mu spôsobí ujmu na zdraví alebo inú ujmu je zároveň v rámci trestného činu teroristického útoku podľa § 419 TZ útokom ohrozujúcim osobnú slobodu, prípadne aj život alebo zdravie človeka.

Z porovnania objektívnej stránky trestného činu teroru podľa § 313 a 314 TZ a trestného činu teroristického útoku podľa § 419 TZ vyplýva, že každé naplnenie objektívnej stránky trestného činu teroru naplňa aj objektívnu stránku teroristického útoku okrem niektorých prípadov pokusu usmrtiť iného, ktoré sú však tiež trestné ako pokus teroristického útoku.

Subjektívna stránka trestného činu teroru podľa § 313 TZ spočíva v úmyselnom zavinení a v celi poškodiť ústavné zriadenie Slovenskej republiky. Subjektívna stránka teroru podľa § 314 TZ spočíva v úmyselnom zavinení a v celi vynútiť si splnenie podmienok poškodzujúcich ústavné zriadenie Slovenskej republiky.

Naproti tomu, subjektívna stránka teroristického útoku, zložená tiež z úmyselného zavinenia a obligatórneho cieľa, je taktiež pomerne rozsiahla, ale tá jej časť, ktorá obsahovo zodpovedá teroru a to aj podľa § 313 TZ aj § 314 TZ je vyjadrená v § 419 ods. 1 nasledovne: „*v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť štátu, narušiť alebo zničiť základnú politickú, hospodársku alebo spoločenskú štruktúru štátu alebo medzinárodnej organizácie*“ a v prípade teroru podľa § 314 TZ môže zodpovedať aj tejto časti subjektívnej stránky trestného činu teroristického útoku: „*donútiť vládu štátu alebo iný orgán verejnej moci alebo medzinárodnej organizácie, aby niečo konala, opomenula alebo strpela*“.

Z porovnania subjektívnej stránky trestného činu teroru podľa § 313 a 314 TZ a trestného činu teroristického útoku podľa § 419 TZ vyplýva, že každé naplnenie subjektívnej stránky trestného činu teroru naplňa aj subjektívnu stránku teroristického útoku, veď teroristický útok má jednu z alternatív obligatórneho cieľa poškodenie ústavného zriadenia nejakého štátu, teda aj Slovenskej republiky, čo je aj obligatórny cieľ trestného činu teroru.

Subjekt je ako pri terore podľa § 313 a 314 TZ tak aj pri teroristickom útoku podľa § 419 TZ všeobecný, teda ani v subjekte nie je žiadny rozdiel. Jedine ak je teror súčasťou zložitej skutkovej podstaty trestného činu vlastizrady podľa § 311 TZ, ktorej sa môže dopustiť iba občan Slovenskej republiky v spojení s cudzou mocou alebo s cudzím činiteľom, je subjekt špeciálny (občan SR).

Záver

Z detailného porovnania skutkových podstát trestného činu teroru a teroristického útoku vyplynulo, že každý čin, ktorý možno subsumovať pod trestný čin teroru, možno subsumovať aj pod trestný čin teroristického útoku. Pochopiteľne, opačne to neplatí, pretože trestný čin teroristického útoku má v porovnaní s terorom omnoho širšie a alternatívne koncipovanú ako objektívnu tak aj subjektívnu stránku trestného činu a tiež objekt. Ako teda riešiť ich vzájomnú konkurenciu?

Vo vedeckej literatúre sa vyskytujú takéto závery:

„Spravidla sa uplatní jednočinný súbeh týchto skutkových podstát, najmä pokiaľ páchatel teroristickým útokom smerujúcim i proti životu človeka popri ústavnom zriadení úmyselne zasiahne tiež iné chránené záujmy uvedené v skutkovej podstate terorizmu,,“ (dnes teroristický útok – pozn. autora) „...podľa § 419 Trestného zákona (napr. hospodárske zriadenie). Pokiaľ by jeho útok spočíval napr. vo vražde ústavného predstaviteľa Slovenskej republiky bol spáchaný len v úmysle poškodiť ústavné zriadenie Slovenskej republiky, šlo by len o trestný čin teroru podľa § 313 Trestného zákona, ktorý je v tomto rozsahu trestným činom špeciálnym, lebo je ním postihovaný prísnejšie určitý druh útoku (vraždy) proti tomu istému individuálnemu útoku (záujem na ochrane ústavného zriadenia republiky).“⁸

⁸ IKRÉNYI, I. Vymedzenie skutkovej podstaty zločinu terorizmu v Trestnom zákone. In: *Justičná revue*. 2012, roč. 64, č. 5, s. 682 a 683.

„Z hľadiska systematiky trestného práva je trestný čin teroru podľa § 313 TZ špeciálnou skutkovou podstatou voči všeobecným skutkovým podstatám úkladnej vraždy (§ 144 TZ) a vraždy (§ 145 TZ). To znamená, že pri naplnení znakov § 313 TZ dochádza k vylúčeniu jednočinného súbehu týchto trestných činov. Taktiež je vylúčený jednočinný súbeh s trestným činom teroristického útoku (§ 419 TZ). Ak páchatel koná z viacerých pohnútok, ktoré presahujú pohnútku podľa § 313 TZ, ale naplňajú niektorý z cieľov vyjadrených v § 419 TZ, aplikuje sa trestný čin teroristického útoku (§ 419 TZ).“⁹

Veľmi oceňujem snahu vyššie citovaných autorov vyriešiť problematiku tohto súbehu, keď sa však pozrieme na závažnosť týchto trestných činov vyjadrenú trestnými sadzbami, zistíme, že ako teror podľa § 313 TZ (obsahuje iba jednu skutkovú podstatu trestného činu) tak aj teroristický útok podľa § 419 ods. 1 TZ má rozpätie trestných sadzieb trestu odňatia slobody dvadsať rokov až dvadsaťpäť rokov alebo trest odňatia slobody. Ustanovenie § 419 ods. 2 sa sankcionuje iba trestom odňatia slobody na doživotie, takže je zo všetkých tu spomínaných trestných činov najprisnejšie. Teror podľa § 314 TZ je oproti § 313 TZ aj § 419 TZ menej závažný, pretože dolná hranica trestnej sadzby v najprisnejšej skutkovej podstate (tretí odsek) začína na pätnástich rokoch. A paradoxne, trestný čin vlastizrady podľa § 311 TZ, ktorý v sebe odkazovacím spôsobom obsahuje oba paragrafy teroru je síce prisnejší ako teror podľa § 314 ods. 1 a 2 TZ, rovnako prísny ako teror podľa § 314 ods. 3 TZ, a menej prísny ako teror podľa § 313 TZ alebo teroristický útok podľa § 419 TZ, pretože dolná hranica trestnej sadzby pri ňom začína tiež na pätnástich rokoch.

Ako teda tieto súbehy riešiť? Pokiaľ je činom zároveň naplnená najprisnejšia skutková podstata teroristického útoku podľa § 419 ods. 2 TZ, bude mať pred ostatnými skutkovými podstatami vždy prednosť. Pokiaľ ide o konkurenciu teroristického útoku podľa § 419 ods. 1 TZ a teroru podľa § 313 TZ, ide o rovnako závažné skutkové podstaty a úprimne takmer neexistuje spôsob, ako tento súbeh rozumne vyriešiť. Zdá sa však, že prax, zastúpená zatiaľ neprávoplatným rozsudkom vo veci atentátu na Roberta Fica, ide na rozdiel od vyššie prezentovaných teoretických názorov v prospech kvalifikačnej prednosti teroristického útoku podľa § 419 TZ pred terorom podľa § 313 TZ a osobne som presvedčený, že má pravdu. Pre tento záver svedčí jeden teoreticko-právny argument a to zásada, že neskorší zákon má prednosť pred skorším

⁹ STRÉMY, T., REMETA, R., KURILOVSKÁ, L. a kol. *Trestný zákon. Praktický komentár*. 1. vydanie. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2025, s. 1052.

zákonom a ako ukazuje historická analýza vývoja trestných činov teroru a teroristického útoku, teroristický útok je jednoznačne novším inštitútom vzniknutým na zaplnenie značnej medzery, ktorú trestný čin teroru má (k tomu viď vyššie).

Trestný čin teroristického útoku má následne jednoznačne prednosť pred trestným činom teroru podľa § 314 TZ, pretože § 314 TZ obsahuje menej prísne skutkové podstaty. Vnímanie teroru podľa 314 TZ ako privilegovanej skutkovej podstaty voči teroristickému útoku podľa § 419 TZ jednoznačne odmietam, pretože potom by bolo branie rukojemníka s cieľom vynútiť si splnenie podmienok poškodzujúcich ústavné zriadenie Slovenskej republiky na Slovensku menej prísne trestané než branie rukojemníka s cieľom poškodiť ústavné zriadenie inej krajiny, trebárs aj Severnej Kórey; navyše v prospech toho, že nejde o privilegovanú skutkovú podstatu opäť hovorí argument o historickom vývoji týchto dvoch trestných činov, pretože teroristický útok vznikol neskôr ako jeho potenciálne privilegovaná skutková podstata.

Čisto teoreticky, aj keď vzhľadom na vyššie uvedené už obsolentne, pred ustanovením teroru podľa § 314 TZ by mal prednosť aj trestný čin vlastizrady podľa § 311 TZ, pretože je prísnejší ako teror podľa prvých dvoch odsekov § 314 TZ a je síce rovnako prísny ako teror v treťom odseku § 314 TZ, ale zároveň obsahuje celý teror vo svojej skutkovej podstate (vyjadrený odkazovacím spôsobom) plus sa pridávajú ďalšie špecifické znaky, takže vlastizrada je v tomto prípade špeciálna skutková podstata. Špeciálnou skutkovou podstatou by z tých istých dôvodov mala byť vlastizrada aj vo vzťahu k teroru podľa § 313 TZ, ale vzhľadom na to, že je podľa dolnej hranice trestnej sadzby menej závažným trestným činom, tak pred terorom podľa § 313 TZ nemôže mať aplikačnú prednosť, pretože potom by to znamenalo, že ak teror spácha občan Slovenskej republiky v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom, toto by mali byť privilegačné dôvody pre menej prísne trestanie. V skutočnosti sú to však dôvody podstatne zvyšujúce závažnosť daného činu.

V úplnom závere môžem konštatovať, že základná vedecká hypotéza tohto vedeckého článku, že situácie pokryté trestným činom teroru plne pokrýva (pohlcuje) aj trestný čin teroristického útoku sa potvrdila. Trestný čin teroru podľa § 313 aj 314 TZ sa nebude nikdy aplikovať, pretože prednosť bude mať trestný čin teroristického útoku podľa § 419 TZ a teda je trestný čin teroru aktuálne obsolentným trestným činom.

Obávam sa však, že po bližšej analýze ďalších trestných činov proti republike a ich porovnaní s teroristickým útokom môžeme dospieť k podobným záverom.

Zoznam použitej literatúry

1. ČENTĚŠ, J. a kol. *Trestný zákon. Velký komentár*. Žilina: Eurokódex, 2013, 880 s. ISBN 978-80-8155-020-1.
2. IKRÉNYI, I. Vymedzenie skutkovej podstaty zločinu terorizmu v Trestnom zákone. In: *Justičná revue*. 2012, roč. 64, č. 5, s. 674-686. ISSN 1335-6461.
3. MATYS, K. a kol.. *Trestný zákon. Komentár*. 2. diel. Bratislava: Obzor, 1979, s. 500-1124.
4. *Před 60 lety Chruščov šokoval delegáty i svět odbožštěním Stalina*. [online]. 25-02-2016 [cit. 01-12-2025]. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/pred-60-lety-chruscov-sokoval-delegaty-i-svet-odbozstenim-stalina-118790>
5. REHÁK, M. *Medzinárodný terorizmus a jeho trestnoprávny postih*. Dizertačná práca. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2010, 240 s.
6. STRÉMY, T., REMETA, R., KURILOVSKÁ, L. a kol. *Trestný zákon. Praktický komentár*. 1. vydanie. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2025, 1442 s.
7. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. díl (§ 140 - § 421). 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1451-3586. ISBN 978-80-7400-428-5.